

ויצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק"

שנה טו'

<p>פרשת "שמות" הפטרה: "דברי ירמיהו" כא' טבת תשפ"ג</p>	<p>ויצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל</p>	<p>זמני השבת י"ב 16:21 י"ג 17:36 י"ד 18:15</p>	<p>ת"א 16:37 ת"ב 17:37 ת"ג 18:11</p>	<p>תיפה 16:24 17:35 18:08</p>
--	--	--	--	--

הגיגים לפרשת השבוע

"ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם" (שמות א' י)

מבאר הנצי"ב מוואלוז'ין ב"העמק דבר" שכוונת הכתוב "ויעצמו" הוא כמו שביאר האבן עזרא "שהיו בעלי עצם תקיפין". כי ידוע שכאשר אישה יולדת תאומים, דרך הוולדות להיות חלושי מזג, אבל במצרים, אף על גב שהן השריצו הרבה בנים כאחד, מכל מקום הילדים היו חזקים באבריהם. וכן לעניין גדלות, דרך הנשים שכאשר הן מתחילות ללדת בנעוריהן הן נעשות חלשות וחולניות. וכן הזכרים המולידים בנעוריהם, כח בריאותם נחלש. אבל במצרים כל זה לא הזיק להם מאומה.

ומה שכתוב "ותמלא הארץ אתם" ולא כתוב "ותמלא הארץ מהם" כפי שתרגם אונקלוס "מנהוין", בא ללמד שלא רק בארץ גושן, שהיתה מיוחדת לישראל, היתה מלאה מישראל, אלא היה זה בכל ארץ מצרים, שהיתה עיקר ישיבת העם המצרי, מכל מקום מלאה ארץ את ישראל. והמילה "אותם" היא במשמעות של "עמם". וכל מקום פנוי שמצאו ישראל לקנות ולדור, הם התיישבו שם.

מוסיף הנצי"ב מוואלוז'ין שהכתוב מסביר כאן את הסיבה לשנאת מצרים וגזרות המלכות על ישראל. וכל זה בא לישראל משום שהם בקשו לצאת מהרצון של יעקב אביהם שישבו דווקא בארץ גושן, כדי שיהיו נבדלים מהמצרים, אבל הם לא רצו זאת. ובמדרש מובא עוד שהם הפסיקו למול את עצמם מהטעם שאמרו "נהיה כמצרים", שלאחר שהם קבעו את דירתם בקרבם, הם מצאו שטוב להם להשתוות למצרים ולא יהיה ניכר שהם יהודים, ומשום זה הפך ה' לבס לשנוא עמו. וכבר ביאר הנצי"ב מוואלוז'ין בספר בראשית על הפסוק "כי גר יהיה זרעך" (בראשית טו' יג) שהסבה ש"בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו" זה בגלל שאין אנו רוצים להיות כגרים, ונבדלים מן האומות.

"ויקם מלך זרדש' על מצרים אשר לא ידע את יוסף" (שמות א' ז)

מעיר ה"אלשיך" הקדוש, שהכתוב בא להראות שהגלות באה בדרך הטבע, כי אילו המלך החדש "ידע את יוסף" הוא לא היה משעבד אותם. כיון שהמלך החדש ועמו הסכימו שכאשר עם ישראל במצרים אין מה לפחד מהם, ורק בעלותם מן הארץ יש לפחד מהם, כיון שהם לא נמצאים כבר תחת המזל המונע שררה מהעבדים, אך כל זמן שעודם בארץ מצרים הם לא יוכלו להשתרר. וזוהי מחשבה לא חכמה ומראה שהמלך ההוא היה חסר דעת, כי הלא יוסף לא היה רב ולא היה עצום, אלא היה בסך הכל עבד איש ומקנת כסף, ועוד בהיותו עבד במצרים מתוך בית האסורים, הוא יצא למלך על מצרים, "הוא השליט על הארץ" (בראשית מב' ו), ומזל מצרים לא הצליח לעצור אותו מלהרים ראש. לכן הקדים הכתוב ואמר "ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף" ואת עניינו, וכל אשר קרא לו במצרים. שאילו ידע הוא היה משכיל בדבר, ולא היה מצטרף לעצת עמו. ואחר ההקדמה הזו מתאר הכתוב את שיחתו של המלך עם עמו, שהכל נהיה בדברו, ששאל לעצתם והם נועצו יחדיו, "וישימו עליו מסיים למען ענתו בסבלתם" (שמות א' יא) ומה ששמע אליהם היה כיון ש"לא ידע את יוסף".

"למה זה עזבתן את האיש" (שמות ב' כ)

מבאר ה"אור החיים" הקדוש שכוונת רעואל בשאלתו לבנותיו "למה עזבתן את האיש" הזה אשר גמלכם טובות, והטעם הוא שאין זו מדרך המוסר שאיש נוכרי יעשה עמן חסד והן תבואנה ויניחו אותו לעמוד בחוץ.

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

לואיזה בן חמו בת סימונה ז"ל נלב"ע יט' אדר א' תשפ"ב

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה בנימין בת גורג'יה ז"ל

יצחק בנימין בר שורין ז"ל

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג

נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

תנצב"ה

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

לא לשמור על קדושת הגליון

"ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה" (שמות א' א)

מזכיר רבינו החיד"א ב"שמחת הרגל", את מה שאמרו חז"ל שהקב"ה הראה לאברהם אבינו את ארבעה גליות, ואמרו שהפסוק "והנה אימה חשכה גדולה" (בראשית טו' יב) מרמז על ארבע גליות אלו. ומצד שני אמרו חז"ל שבמעמד הר סיני, שבו קבלו ישראל את הלוחות הראשונות, היה חירות ממלאך המוות וחירות משעבוד מלכויות. אם כך, איך יתקיימו ארבע הגליות?

ומסבירים המפרשים שעל ידי הרעב נקבצו באו למצרים מכל האומות ונשארו שם, וכולם שעבדו את ישראל. ואלמלא חטא העגל כבר היו ישראל ניצולים מארבע הגליות, כי כולם כבר היו במצרים ושעבדו בנו. אבל חטא העגל הצריך שארבע הגליות יבואו בזה אחר זה ובמספר רב של שנים, שנות דור ודור.

לפי זה מבאר הרב יעקב בן נעים את כוונת הפסוק "יאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר ומארצות קבצם ממזרח וממערב מצפון ומים" (תהלים קז' ד) שישראל, "גאולי ה'", סוברים שגאולתם אינה אלא מיד מצרים, וזה מה שנאמר "אשר גאלם מיד צר", בלשון יחיד, אחד היה. והם לא ידעו שיציאת מצרים חשובה כאלו "מארצות קבצם ממזרח וממערב מצפון ומים", ואילו זכו ישראל הם היו יוצאים ידי חובת ארבע הגליות בארץ מצרים בלבד, והיה נחשב כאלו קבצם מארבע רוחות, לפי שכל האומות היו במצרים ושעבדו אותם. אך ישראל "תעו במדבר" ועשו את העגל, וזה היה סבה שהיו ארבע הגליות בפועל.

מוסיף רבינו החיד"א שהרעיון רמוז בפסוק שלפנינו, "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה", כי בבואם מצרים הם זכו ששם היו ה' גליות, וזה רמוז במילים "ה-באים מצרימה" ר"ת ה' ביבל אידום יון מדי (ר"ת באים) מצרימה סך הכל חמישה הרמוזים באות ה' מהמילה "הבאים", כי כולם היו במצרים.

"לרוזין על היאר ונערתיה הלכת על יד היאר... ותשלוז את אמותה ותקוזה" (שמות ב' ה)

מבאר ה"ספורנו" שכוונת הכתוב "לרחוץ על היאור" היא רחצה בחדר של מלך שהיה סמוך ליאור ומביט בו, כי כבודה של בת המלך פנימה, וללא ספק היא לא יצאה אל היאור לרחוץ. אבל מה שכתוב "נערתיה הולכות על יד היאור" הוא כפשוטו, ולכן היא לא שלחה אחת מהן להביא את התיבה כיון שהן לא היו שם עמה. אלא, "ותשלח את אמתה" הכוונה היא לאותה האמה המשרתת אותה או לרחוץ. וכל זה היה ברצון ה' שהיא לא תשלח את אחת מהנערות החשובות ולא תסמוך עליה, כי אולי הנערה ההיא היתה בוחרת להשליך את הילד אל היאור.

"ויאמר כי אהיה עמך" (שמות ג' יב)

מבאר רבינו בחיי שהכתוב מזכיר שלוש פעמים בפסוק אחד את השם "אהיה" (פסוק יד) וזה כנגד שלש הוויות, לרמוז שהקב"ה שליט בשלשת הזמנים, "היה", "זמן עבר", "הווה", "זמן נוכחי", ו"יהיה", זמן עתיד. והשם "אהיה" כולל בתוכו את שלש הזמנים הללו, כי המילה "אהיה" כוללת את הזמן ההווה, כאילו אמר "אני הווה", והמילה "אהיה" כוללת גם את זמן עתיד וכולל גם את זמן עבר, והפירוש הוא "אהיה אשר אהיה" אני הוא אותו שהיה כבר, וגם בשם ה' המיוחד, כידוע, נכללות שלש ההוויות הללו, ושניהם מורים על ענין אחד.

"גם מתמול גם בשלשום גם מאז דברך אל עבדך" (שמות ד' י)

"למדנו שכל שבעת הימים היה יושב הקב"ה ומפתה את משה בסנה ללכת בשליחותו. מתמול שלשום מאז דברך, הרי שלשה, ושלשה גמין רבויין, הרי ששה, והיה עומד ביום השביעי" (רש"י)

מבאר הרמב"ן שמה שבעצם משה אומר כאן אל הקב"ה: "אני כבד פה גם מתמול גם משלשום, כבר מנעורי הייתי כבד פה, וגם עתה כאשר אני זקן". ומוסיף ש"גם מאז דברך אל עבדך" היום, הרי לא הסירות את כבודות פי בצוותך אותי ללכת אל פרעה לדבר בשמך, ואם כן איך אלך לפניו?."

ומסביר הרמב"ן שמרוב חפצו משה שלא ללכת, הוא לא התפלל לפני ה' שיסיר ממנו את כבודות פיו. אבל בא בטענה שהיות שלא הסירות את כבודות פי מאז שדברת אלי ואמרת לי ללכת, לכן אל תצוה אותי שאלך, כי לא יתכן לאדון הכל, שישלח שליח ערל שפתים אל מלך העמים.

מצד שני הקב"ה לא רצה לרפא אותו כיון שהוא לא התפלל על כך, אבל אמר לו "אנכי אהיה עם פיך והורתיך אשר תדבר" (שמות ד' יב), כלומר, דברי, אשר אשים בפיך, יהיו במלות נכונות שתוכל לבטא אותן יפה. מוסיף הרמב"ן את המובא במדרש שהקב"ה אומר כאן למשה, אם אתה אינך איש דברים אל תחוש, הלא אני בראתי כל פיות שבעולם, ואני עשיתי אלם את מי שחפצתי וחרש ועור ופקח, ואם חפצתי שתהיה איש דברים, היית, אלא שכך אני חפץ. ובעת שתדבר יהיו דבריך נכונים שאני אהיה עם פיך. כמו שכתוב "ועתה לך ואנכי אהיה עם פיך". ולפי זה נראה שהקב"ה לא רצה להסיר ממנו את כובד הפה בעבור שהיה בו ממעשה הנס שאירע לו עם פרעה.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:
פורטונה בת סימונה, אליס בת לאה, יצחק בן אילנה, רונן בן איווט

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת:
שיעור "דף יומי" ימים א'-ה' 20:00-21:00, לימוד טעמי המקרא יום ב' 19:00-20:00, לימוד פיוטים יום ה' 19:00-20:00
גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכת בית" ו"ברית יצחק"
לבירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492

אין לעיין בעלון בשעת התפילה